

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240
факс +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106
web: <https://bank.gov.ua>

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: 0-800-505-240
fax +380 (44) 230-20-33, 253-77-50,
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

На № 9114-16/02 від 16.02.2023

Голові ради Незалежної
асоціації банків України
Олені КОРОБКОВІЙ

Про надання роз'яснень та рекомендацій
з питань фінансового моніторингу

Шановна Олено Анатоліївно!

Національний банк України (далі – Національний банк) за результатами розгляду листа Незалежної асоціації банків України (далі – Асоціація) від 16.02.2023 № 9114-16/02 (далі – Лист) щодо отримання роз'яснення/рекомендацій із питань дотримання законодавства в сфері фінансового моніторингу повідомляє таке.

Стосовно питання 1 Листа: “Які заходи, на думку НБУ, не будуть вважатися формальними та відповідатимуть вимогам нормативно-правових актів, для банків, які мають значні обсяги та об'єми клієнтської бази, в тому числі з високим рівнем ризику?”

У пункті 49 частини першої статті 1 Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” (далі – Закон про ПВК/ФТ) визначено, що посилені заходи належної перевірки – заходи, що вживаються суб'єктом первинного фінансового моніторингу на основі ризик-орієнтованого підходу стосовно клієнтів, ділові відносини з якими (фінансові операції без установаження ділових відносин яких) становлять високий ризик, є пропорційними виявленим ризикам та спрямовані на їх мінімізацію, у тому числі шляхом збільшення частоти та обсягу дій із моніторингу ділових відносин та збору додаткової інформації щодо ділових відносин.

Однією з ознак неналежної системи управління ризиками є застосування ризик-орієнтованого підходу, що полягає в неналежному розумінні банком ризиків відмивання коштів/фінансуванню тероризму (далі – ВК/ФТ), на які наражає його клієнт, невжиття пропорційних виявленим ризикам ефективних

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/30153

від 01.05.2023 18:16

заходів щодо їх мінімізації (СЗНП¹ для клієнтів із низьким ризиком та ПЗНП² для клієнтів із високим ризиком), відсутність диференційованої (багаторівневої) ризик-орієнтованої процедури погодження ділових відносин із клієнтами [підпункт 3 пункту 74 розділу IV Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 19.05.2020 № 65 (далі – Положення № 65)].

Порядок ужиття банком ПЗНП визначений у додатку 6 до Положення № 65. Так, згідно з пунктом 4 додатка 6 до Положення № 65 під час здійснення ПЗНП банк обирає вид потрібного до вжиття заходу залежно від виявлених ризиків, притаманних діловим відносинам (фінансовій операції без установаження ділових відносин) із клієнтом, та що є пропорційним таким ризикам. Такими заходами можуть бути, зокрема:

отримання додаткової інформації щодо клієнта шляхом пошуку інформації про нього у відкритих джерелах (наприклад, офіційних джерелах, публічних реєстрах, вебсайтах авторитетних видань);

збільшення частоти дій банку щодо актуалізації даних щодо клієнта;

пошук інформації у відкритих джерелах щодо наявності кримінальних проваджень стосовно клієнта, його представників, КБВ;

збільшення кількості та частоти здійснення відповідних перевірок стосовно фінансових операцій клієнта;

установлення обов'язковою вимогою отримання підтвердних документів/інформації щодо окремих фінансових операцій до проведення клієнтом такої фінансової операції.

Перелік, визначений у пункті 4 додатка 6 до Положення № 65, не є вичерпним. Банк самостійно визначає види необхідних до вжиття банком заходів та обсяг додаткової інформації для здійснення ПЗНП (пункт 5 додатка 6 до Положення № 65).

Також звертаємо увагу, що відповідно до пункту 7 розділу II Положення № 65 банк із метою належної організації внутрішньобанківської системи ПВК/ФТ та проведення первинного фінансового моніторингу вживає, зокрема таких заходів:

забезпечує функціонування системи управління ризиками ВК/ФТ;

розробляє та затверджує внутрішні документи банку з питань ПВК/ФТ в обсязі, необхідному для ефективного функціонування внутрішньобанківської системи ПВК/ФТ та розуміння працівниками банку своїх обов'язків і повноважень у сфері ПВК/ФТ;

забезпечує достатні ресурси для функціонування внутрішньобанківської системи ПВК/ФТ (у тому числі окремого структурного підрозділу з ПВК/ФТ);

¹ Спрощені заходи належної перевірки.

² Посилені заходи належної перевірки.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/30153

від 01.05.2023 18:16

забезпечує здійснення на постійній основі проведення навчальних заходів для працівників банку та агентів банку (їх працівників) із метою розуміння ними покладених на них обов'язків і порядку дій;

розробляє та здійснює заходи з належної перевірки клієнта (далі – НПК) із метою розуміння суті діяльності клієнта, мети та очікуваного характеру ділових відносин з ним, що дає змогу банку бути впевненим, що фінансові операції клієнта відповідають наявній у банку інформації про нього, його бізнес, ризик-профіль, уключаючи в разі потреби джерела походження його коштів/статків, установлення КБВ для оперативного виявлення незвичайної поведінки та підозрілих фінансових операцій (діяльності).

Крім того, відповідно до пункту 23 розділу III Положення № 65 банк, дотримуючись визначеної радою банку політики у сфері ПВК/ФТ, розробляє та затверджує внутрішні документи з метою виконання вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ, що повинні містити дієві ризик-орієнтовані процедури, порядки, достатні для належної організації та функціонування внутрішньобанківської системи ПВК/ФТ та проведення первинного фінансового моніторингу, функціонування належної системи управління ризиками ВК/ФТ.

Згідно з підпунктом 41 пункту 5 розділу I Положення № 65 порядок –чітка послідовність дій певного процесу із зазначенням способів, форм, строків (термінів) ужиття працівниками банку цих дій, визначена у внутрішніх документах банку з питань ПВК/ФТ.

З огляду на зазначене Національний банк вважає, що розроблений банком порядок здійснення ПЗНП клієнтів повинен відповідати визначеній радою банку політиці у сфері ПВК/ФТ та принаймні визначати зв'язок між обраним заходом посиленої перевірки та виявленими критеріями ризику ВК/ФТ, строки їх проведення, перелік працівників, які прийматимуть рішення про визначення конкретного переліку потрібних до вжиття заходів залежно від виявлених ризиків, підрозділи, відповідальні за вжиття таких заходів та які фактично будуть їх уживати, вимоги до документування вжитих заходів та отриманих результатів.

Також звертаємо увагу на потребу забезпечення банком достатніх ресурсів для функціонування внутрішньобанківської системи ПВК/ФТ з урахуванням обсягів клієнтської бази та здійснення на постійній основі проведення навчальних заходів для працівників банку та агентів банку (їх працівників) із метою розуміння покладених на них обов'язків та порядку дій.

Стосовно питання 2 Листа: “Чи буде достатнім запровадження своєрідного чек-листа, в якому будуть перелічені заходи, здійснені банком в рамках певного аналізу, в тому числі із зазначенням посилань на ресурси, на яких здійснювалась перевірка інформації, але без збереження скрінів такої перевірки та/або завантаження документів, які знаходяться у відкритих джерелах (ліцензії, дозволи тощо), та/або в системах Банку, що є особливо актуальним

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/30153

від 01.05.2023 18:16

для перевірки інформації щодо фінансових установ, банківських та небанківських?”.

Згідно з пунктом 17 частини другої статті 8 Закону про ПВК/ФТ суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний документувати заходи, ужиті з метою виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії, шляхом створення (ведення) відповідних документів (у тому числі електронних), записів у такий спосіб, щоб сприяти працівникам суб'єкта первинного фінансового моніторингу, залученим до проведення первинного фінансового моніторингу, найбільш раціонально та ефективно виконувати свої обов'язки та бути здатним довести суб'єкту державного фінансового моніторингу, що рішення, прийняті з метою дотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії, зокрема, щодо оцінки ризиків, здійснення належної перевірки, моніторингу та повідомлення про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, ґрунтуються на змістовних фактах та результатах комплексного і належного аналізу.

Відповідно до пункту 9 додатка 15 Положення № 65 банк зобов'язаний документувати всі заходи, ужиті ним щодо спростування/підтвердження своїх підозр під час здійснення аналізу фінансових операцій клієнтів (зокрема для встановлення мети та суті фінансових операцій, їх відповідності фінансовому стану та/або діяльності клієнта, установлення за потреби джерела коштів, пов'язаних із фінансовими операціями).

Банк на вимогу Національного банку має бути в змозі продемонструвати достатність ужитих із метою виконання вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ заходів, зокрема в частині виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, та довести, що прийняті з цією метою відповідні рішення ґрунтуються на змістовних фактах та результатах комплексного і належного аналізу (пункт 14 додатка 15 до Положення № 65).

З урахуванням зазначеного повідомляємо, що запровадження своєрідного чек-листа, у якому перелічуються заходи, здійснені банком у межах певного аналізу, у тому числі із зазначенням посилань на ресурси, на яких здійснювалася перевірка інформації (але без збереження скринів такої перевірки та/або завантаження документів, що є у відкритих джерелах (ліцензії, дозволи тощо), та/або в системах банку, що є особливо актуальним для перевірки інформації щодо фінансових установ, банківських та небанківських), на думку Національного банку, не вважатиметься належним документуванням, оскільки такий спосіб документування не міститиме інформацію щодо спростування/підтвердження підозр, а також не дасть можливості продемонструвати достатність ужитих банком заходів із метою виконання вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ на дату вжиття відповідних заходів.

Стосовно питання з Листа: “Чи правильно ми розуміємо, що джерела походження коштів, отриманих як виручка за продаж товару та направлених

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/30153

від 01.05.2023 18:16

на погашення кредиту, були проаналізовані під час зарахування цих коштів на поточний рахунок юридичної особи-нерезидента, та не потребують додаткового контролю?”.

Згідно з підпунктом 17 пункту 7 розділу II Положення № 65 банк із метою належної організації внутрішньобанківської системи ПВК/ФТ та проведення первинного фінансового моніторингу розробляє та здійснює заходи НПК із метою розуміння суті діяльності клієнта, мети та очікуваного характеру ділових відносин з ним, що дає змогу банку бути впевненим, що фінансові операції клієнта відповідають наявній у банку інформації про нього, його бізнес, ризик-профіль, включаючи за потреби джерела походження його коштів/статків, установлення КБВ для оперативного виявлення незвичайної поведінки та підозрілих фінансових операцій (діяльності).

Відповідно до пункту 4 додатка 15 Положення № 65 банк із метою виявлення підозрілих фінансових операцій (діяльності) забезпечує аналіз фінансових операцій клієнтів (їх сукупності) щодо наявності/відсутності індикаторів підозрілості фінансових операцій, включаючи використання автоматизованих модулів, що реалізують відбір фінансових операцій за допомогою відповідних правил/сценаріїв.

На думку Національного банку, банку доцільно запровадити підходи до аналізу фінансових операцій клієнтів юридичних осіб-нерезидентів з урахуванням загального принципу ризик-орієнтованого підходу, який полягає в тому, що заходи повинні бути пропорційними ризику ВК/ФТ, а за наявності підвищених ризиків – застосовуватися посилені заходи належної перевірки та мінімізації ризиків, чим вищий ризик, тим надійнішими повинні бути методи для їх уникнення.

Таким чином, банк під час обслуговування юридичної особи-нерезидента, який отримує виручку за продаж товару та направляє її на погашення кредиту, також повинен аналізувати ці фінансові операції щодо наявності/відсутності індикаторів підозрілості, включаючи ті, що пов'язані з кредитами/позиками. За наявності критеріїв ризику/індикаторів підозрілості банк, на думку Національного банку, не повинен обмежуватися тільки отриманням договорів на купівлю-продажу товарів, а з'ясовувати іншу інформацію стосовно зазначеного клієнта, включаючи інформацію про джерела коштів, пов'язаних із фінансовими операціями цього клієнта, яка дасть змогу впевнитися, що фінансові операції цього клієнта відповідають наявній про нього інформації та суті діяльності.

Стосовно питання 4 Листа: “Просимо підтвердити позицію, що банк не зобов'язаний блокувати прибуткові операції за рахунками клієнтів-юридичних осіб, кінцевим бенефіціарним власником яких є резиденти російської федерації”.

Наразі всі валютні операції [як у національній валюті (гривні), так і в іноземних валютах] здійснюються банками відповідно до постанови Правління Національного банку України від 24.02.2022 № 18 “Про роботу банківської

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/30153

від 01.05.2023 18:16

системи в період запровадження воєнного стану” (зі змінами) (далі – Постанова № 18).

Так, згідно з пунктом 15 Постанови № 18 обслуговуючі банки зобов’язані зупинити видаткові операції за рахунками резидентів російської федерації/республіки білорусь (далі – рф/рб), юридичних осіб (крім банків), кінцевими бенефіціарними власниками (далі – КБВ) яких є резиденти рф/рб, за винятком здійснення на території України операцій, визначених у пункті 15 Постанови № 18. Обмежень у здійсненні прибуткових операцій за наведеними вище рахунками в Постанові № 18 не встановлено.

Разом з цим слід зазначити, що згідно з підпунктом 1 пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 03.03.2022 № 187 “Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв’язку з військовою агресією Російської Федерації” (зі змінами) (далі – Постанова № 187) для забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави України у зв’язку з військовою агресією російської федерації установити до прийняття та набрання чинності Законом України щодо врегулювання відносин за участю осіб, пов’язаних із державою-агресором, мораторій (заборону) на виконання, у тому числі в примусовому порядку, грошових та інших зобов’язань, кредиторами (стягувачами) за якими є російська федерація або такі особи, зокрема юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до законодавства України, КБВ, членом або учасником (акціонером), що має частку в статутному капіталі 10 і більше відсотків, якої є російська федерація, громадянин російської федерації, крім того, який проживає на території України на законних підставах, або юридична особа, створена та зареєстрована відповідно до законодавства російської федерації.

Водночас, на думку Національного банку, наведені вище вимоги Постанови № 187 поширюються на банки як на суб’єктів господарювання у випадках виконання своїх власних зобов’язань, за якими кредитором (стягувачем) є, зокрема юридична особа, КБВ, членом або учасником (акціонером), що має частку в статутному капіталі 10 і більше відсотків, якої є російська федерація, громадянин російської федерації.

З повагою
Заступник Голови

Дмитро ОЛІЙНИК

Белікова Світлана
(044) 230 18 95

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД
Підписувач Олійник Дмитро Ігорович
Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000
Дійсний до:25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

25-0005/30153
від 01.05.2023 18:16